

भारतीय राज्यघटनेचा अनुच्छेद 35 अ

श्री. अनिल कुंडलिक आसोले

राज्यशास्त्र विभाग

डॉ बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा

विद्यापीठ औरंगाबाद महाराष्ट्र भारत

प्रस्तावना

भारतीय राज्यघटनेचा अनुच्छेद 35 A हा एक लेख होता ज्यात जम्मू-काश्मिर राज्याच्या विधिमंडळाला स्थानिक "कायमस्वरूपी रहिवासी" परिभाषित करण्यास आणि त्यांना विशेष अधिकार आणि विशेषाधिकार प्रदान करण्याचे अधिकार देण्यात आले. भारतीय राष्ट्रपतिंनी जारी केलेल्या राष्ट्रपती आदेशानुसार घटनेत आदेश 1195 "44" च्या माध्यमातून घटनेत हे जोडले गेले.

जम्मू आणि काश्मिर राज्याने जमिन व अचल संपत्ती खरेदी करण्याची क्षमता मतदान करण्याची आणि निवडणुका लढविण्याची क्षमता, सरकारी नौकरी मिळविण्याची आणि उच्च शिक्षण आणि आरोग्य सेवा यासारख्या इतर राज्यांचा लाभ मिळविण्याची क्षमता या विशेषाधिकारांची व्याख्या केली. राज्यातील कायमस्वरूपी रहिवासी, जरी भारतीय नागरिक असेल तरी ते या " विशेषाधिकारांचे " पात्र नव्हते.

कलम 35 A आणि राज्यातील कायम रहिवाशी कायद्याद्वारे सुविधा उपलब्ध असलेल्या तरतुदिवर अनेक वर्षे त्यांच्या भेदभावाच्या स्वभावाबद्दल टिका केली जात आहे. ज्यात स्थलांतरित कामगार पश्चिम पाकिस्तानमधिल शरणार्थी आणि कायमस्वरूपी रहिवासी गमावू शकतील अशा राज्यातिल स्वतःच्या महिला रहिवाशांवर त्रास आहे.

5 ऑगस्ट 2019 रोजी भारताचे राष्ट्रपती रामनाथ कोविंद यांनी नविन आदेश जारी केला, ज्याओगे भारतीय घटनेतील सर्व तरतुदी कोणत्याही विशेष तरतुदिशिवाय राज्यात लागू करण्यासाठी करण्यात आला. याचा अर्थ असा झाला की राज्याची स्वतंत्र राज्यघटना अनुच्छेद 35 A च्या परवानगी असलेल्या विशेषाधिकारांसह अक्षम आहे.

श्री. अनिल कुंडलिक आसोले

1 Page

➤ पार्श्वभूमी

1947 पुवी जम्मू-काश्मिर हे ब्रिटिश राजवटीखालिल एक राज्य होते. रियासत्यांचे लोक "राज्य विषय" होते ब्रिटिश वसाहती विषय नव्हते. जम्मू-काश्मिरच्या बाबतित, 20 व्या शतकाच्या सुरुवातिच्या काळात राज्यातिल राजकिय हालचालिंमुळे राज्यातिल लोकांची राजकिय ओळख म्हणून "वंशपरंपरागत राज्य विषय" उदयास आला. पंडित समुदायाने तर "काश्मिरसाठी काश्मिर" आंदोलन सुरु केले. पंडित समुदायाच्या ज्या मागण्या होत्या त्या जम्मू-काश्मिरच्या महाराजाने मान्य केल्या.

महाराजाच्या अनुवंशिक राज्य विषय आदेशाने राज्य कार्यालयाला सरकारी कार्यालयाचा अधिकार आणि जमिन वापराचा आणि मालकीचा हक्क दिलेला आहे. जे राज्य-नसलेल्या विषयांना उपलब्ध नव्हते. या आदेशामुळेच, दहा वर्षांच्या स्थायी विवाहा नंतर तिसरा वर्ग अंतर्गत राज्य विषय होऊ शकतो. 27 जुन 1932 रोजी आणखी एक आदेश देण्यात आला ज्याने "परदेशी नागरिक" साठी 10 वर्षांच्या गणिताचा पुनःउच्चार केला.

1 ऑक्टोबर 1947 रोजी जम्मू-काश्मिरचे भारतिय संघटनेत रुपांतर झाल्यानंतर, महाराजाने संस्कृत, परराष्ट्र व्यवहार आणि संप्रेषण (सेड विषय) भारत सरकारकडे दिले. भारतीय राज्यघटनेच्या कलम 370 ने याला औपचारिक मान्यता दिली. राज्य आणि संघ यांच्यात आणखी संबंध जोडण्यासाठी चर्चा सुरु राहिल्या. दिल्ली कराराने तर भारतिय नागरिकत्व हे राज्यातिल सर्व रहिवाश्यांपर्यंत वाढविण्यात आले.

शेवटी जम्मू-काश्मिरच्या सविधान समितीने दिल्ली कराराचा अवलंब केल्यानंतर, भारताच्या राष्ट्रपतिंनी संविधान (जम्मू-काश्मिरला अर्ज) आदेश 1954 जारी केला, ज्याद्वारे भारतीय नागरिकत्व त्या राज्यातिल रहिवाश्यांना देण्यात आले.

आणि त्याच बरोबर भारतिय घटनेत कलम 35 A समाविष्ट केले गेले ज्यामुळे कायम रहिवाश्यांच्या सुविधांची व्याख्या करण्यास राज्य विधीमंडळ सक्षम होऊ शकेल.

➤ कलम 35 A चा मजकुर

"कायमस्वरुपी रहिवासी आणि त्यांच्या हक्कांच्या संदर्भात कायद्याचे जतन करणे. या घटनेत काही असले तरी जम्मू-काश्मिर राज्यात अस्तित्वात असलेल्या कायदा आणि त्यानंतरच्या राज्याच्या विधानमंडळाने कोणताही कायदा अधिनियमीत केला नाही.

(अ) जम्मू आणि काश्मीर राज्यातील कायम रहिवाशी किंवा असतिल अशा आशा व्यक्तींच्या वर्गाची व्याख्या, किंवा

(ब) अशा स्थायी रहिवाश्यांना कोणतेही विशेष अधिकार व विशेषाधिकार

प्रदान करणे किंवा इतर व्यक्तींना आदर म्हणून कोणतेही निर्बंध लादणे

- 1) राज्य सरकार अंतर्गत रोजगार
- 2) राज्यात अचल संपत्ती संपादन करणे
- 3) शिष्यवृत्तीचा अधिकार आणि राज्य सरकार पुरवू शकेल अशा इतर प्रकारच्या मदतीचा.

या भागाच्या कोणत्याही तरतुदिने जे इतर नागरिकांना मिळालेल्या कोणत्याही हक्काशी विंगत आहे किंवा काढून घेतो किंवा संपुष्टात येईल या कारणास्तव हे शुन्य असेल.

➤ कायदा

जवाहरलाल नेहरू यांच्या अध्यक्षतेखालील केंद्र सरकारच्या सल्यानुसार अध्यक्ष राजेंद्र प्रसाद यांनी कलम 370 अंतर्गत एक आदेश जारी केला. जम्मू-कश्मीरचे तत्कालिन पंतप्रधान शेख अब्दुला आणि जवाहरलाल नेहरू यांच्यात झालेल्या "दिल्ली करारा" नुसार हा अधिनियम अधिनियमित केला. यात जम्मू आणि कश्मीर राज्यामध्ये भारतीय नागरिकत्व वाढविण्याबाबत चर्चा केली आहे.

➤ जम्मू-काश्मिरचा कायम रहिवासी नसेल तर :-

- 1) जम्मू-काश्मिरचा कायमचा रहिवासी नसलेली कोणतीही व्यक्ती जम्मू-कश्मीर मध्ये मालमत्ता घेऊ शकत नाही.
- 2) जम्मू-कश्मिरचा कायम रहिवासी नसलेली कोणतीही व्यक्ती जम्मू-कश्मीर सरकारमध्ये नौकरी मिळवू शकत नाही.
- 3) जम्मू-काश्मिरचा स्थायी रहिवासी नसलेली कोणतीही व्यक्ती. जम्मू-काश्मिर सरकारने चालवलेल्या कोणत्याही व्यावसायिक महाविद्यालयात प्रवेश घेऊ शकत नाही किंवा सरकारी निधितून कोणत्याही प्रकारची मदत मिळवू शकत नाही.

जुलै 201 In मध्ये, जम्मू-काश्मिर स्टडी सेंटर नावाची आरएसएस समर्थित एक थिंक-टँक प्रथम कलम Article 35 एला सर्वोच्च न्यायालयात आव्हान देण्याची कल्पना घेऊन आली. या कलमाविरोधात दिल्ली उच्च न्यायालयात याचिका दाखल करण्यात आली होती. नंतर, त्याला सर्वोच्च न्यायालयातही आव्हान देण्यात आले.

मुख्य आक्षेप असे होते

1. जर स्त्रीने कायमस्वरूपी रहिवासी नसलेल्या पुरुषाशी लग्न केले तर वारसांना मालमत्तेचा कोणताही हक्क न देऊन -"आपल्या आवडीच्या पुरुषाशी" लग्न करण्याचा अधिकार स्त्रियांच्या उल्लंघनास सुलभ करते. म्हणूनच, तिच्या मुलांना कायमस्वरूपी रहिवासी प्रमाणपत्र दिले जात नाही आणि त्याद्वारे त्यांना वारशासाठी आयोग्य मानले जाते - अशा स्त्रियांच्या मालमत्तेवर कायम रहिवासी असला तरीही त्यांना कोणताही हक्क दिला जात नाही.
 2. ज्यायोगे पिठयान्पिढ्या तेथे राहणा-या अनुसूचित जाती आणि अनुसूचित जमातीच्या लोकांसारख्या कामगार आणि सेटलर्सच्या मूलभूत हक्कांचे विनामूल्य आणि अनियंत्रित अल्लंघन सुलभ हेते 1957 च्या कालावधीत ज्या वाल्मिकांना राज्या आणण्यात आले त्यांना कायमस्वरूपी रहिवासी प्रमाणपत्र देण्यात आले या अटीवर की त्यांची व त्यांची भावी पिढ्या केवळ सफाई-कर्मचा-याप्रमाणे राहिलयासच राज्यात राहू शकतील. परंतु राज्यात सहा दशकांच्या सवेनंतरही त्यांची मुले सफाई-कर्मचा-यासारखे आहेत. त्यांना स्केव्हिंगिंग सोडून इतर कोणताही व्यवसाय निवडण्याचा अधिकार नाकारला केला आहे.
 3. मालमत्ता मालकीच्या निर्बंधामुळे औद्योगिक क्षेत्र आणि संपूर्ण खासगी क्षेत्र त्रस्त आहे. चांगले डॉक्टर त्याच कारणसाठी राज्यात येत नाहीत.
 4. राज्य नसलेल्या विषयांच्या मुलांना राज्य महाविद्यालयात प्रवेश मिळत नाही.
 5. यामुळे पश्चिम पाकिस्तानी निर्वासितांची स्थिती बिघडली आहे. भारताचे नागरिक असल्याने ते राज्यविहीन व्यक्ती नाहीत, तर जम्मू-काश्मिरचे कायमस्वरूपी रहिवासी मिळवलेल्या मूलभूत हक्क आण विवशेषाधिकारांचा आनंद घेऊ शकत नाहीत.
 6. हे राज्य सरकार आणि राजकारण्यांना एक अन्यायकारक तत्वावर, भारतीय नागरिकांमध्ये भेदभाव करण्यास व व इतरांना तुडवून काहीना प्राधान्य देण्यास मुक्त मोबदला देते, कारण राज्यातील अनिवासींनी मालमत्ता खरेदी करण्यास मनाई केली आहे, सरकार मिळविते. नोकरी किंवा स्थानिक निवडणुकांमध्ये मतदान राघवन म्हणाले की, राज्याच्या स्वायत्ततेत छेडछाड करण्याचा दिल्लीतर्फे कोणत्याही प्रयत्नाला परिणाम मोठ्या प्रमाणावर केला जाऊ शकतो.
- विशेष स्थिती आणि अधिवास कायदा रद्द करणे

5 ऑगस्ट 2019 राजी केंद्र सरकारने राष्ट्रपतींच्या आदेशाद्वारे जम्मू-काश्मिरला देण्यात आलेल्या विशेष दर्जाची परतफेड केली आणि संपूर्ण भारतीय राज्यघटना राज्यासाठी लागू केली. याचा अर्थ असा होता की कलम 35 ए रद्दबातल झाला. पुढे केंद्रीय संसदेने दोन केंद्र शासित प्रदेशांचे राज्य पुनर्गठन करणारे कायदे केले, एक जम्मू-काश्मिर आणि दुसरा लडाख.

जम्मू-काश्मिरचा केंद्रशासित प्रदेश अध्यक्षीय राजवटीत असताना 31 मार्च 2020 पर्यंत जुन्या कायद्यांनुसार चालू होता. मार्च रोजी केंद्रीय गृह मंत्रालयाने (जम्मू-काश्मिर आणि लडाख प्रकारण) जम्मू-काश्मिर पुनर्रचना (राज्य कायद्यांचे रूपांतर) आदेश, 2020 मंजूर केला आणि 2 राज्य कायदे दृढ केले आणि जम्मू-काश्मिरच्या 10 कायद्यात सुधारणा केली. जम्मू-काश्मिर नागरी सेवा (विकेंद्रीकरण आणि भरती) अधिनियम 2010 हा सुधारित कायद्यांचा समावेश आहे. कायद्यातील "राज्यातील कायमचे रहिवासी" संदर्भ केंद्रशासित प्रदेशात "अधिवास" या नवीन संकल्पनेने बदलले.

या आदेशानुसार ज्या व्यक्तीने जम्मू-काश्मिरमध्ये 1 years वर्षे मुक्काम केला असेल किंवा सात वर्षांचा अभ्यास केला असेल आणि दहावी-बारावीच्या परीक्षेत भाग घेतला असेल त्यास जम्मू-काश्मिरमध्ये रहिवासी समजले जाईल. केंद्र सरकारच्या काश्मिरमध्ये रहिवासी समजले जाईल. केंद्र सरकारच्या अधिका-यांची मुले आणि जम्मू-काश्मिरमध्ये 10 वर्षांच्या कालावधीत सेवा केलेल्या आणि इतरांच्या मुलांनाही अधिवास स्थान आहे. मदत व पुनर्वसन आयुक्त (स्थलांतरित) यांनी स्थलांतरित म्हणून नोंदणी केलेली व्यक्ती देखील अधिवास लाभांसाठी अर्ज करू शकते.

संदर्भ

- 1) राज्य विषय नियम [www.satp.org]
- 2) दास गुप्ता - जम्मू आणि काश्मीर (2012)
- 3) M लक्ष्मीकांत [इंडियन पॉलिटी]
- 4) "1952 चा दिल्ली करार काय आहे" [काश्मीर रिडर]
- 5) " K Venkataramanan [5 Aug 2019]
How the Status of Jammu and Kashmir
Is being changed.[TheHindu]
- 6) रंजन कोळंबे. [राज्यशास्त्र]